

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za izposojnino 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačuje list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šok. rač. 11.197. Telefon 3112

Programatične smernice za enotno organizacijo ljudskega izobraževanja in državljanske vzgoje

Za nestrankarsko državno ljudsko izobraževalno akcijo — Organizacija ljudskega izobraževanja v Češkoslovaški — Osnovni pojmi in problem državljanske vzgoje — Pomembne smernice za to akcijo v »Prosveti«

Temeljne smeri ljudske izobrazbe

Temelj ljudske vzgoje in izobrazbe tvorijo trije važni kulturno-prosvetni zakoni: to je »zakon o ljudskih težajih za državljansko vzgojo«, »zakon o javnih občinskih knjižnicah« in »zakon o občinskih kronikah in ostalih knjigah za zgodovinske podatke«.

Zakon o državljanski vzgoji.

S prvim zakonom je upeljana skrb za državljansko vzgojo državljanov in so podani temelji za državno ljudsko izobraževalno akcijo.

Ljudska izobrazba se po izidu tega zakona ne sme več izvajati le priložnostno ter ne sme biti prepuščena le dobri volji posameznih društev, občin, korporacij ali posameznikov, temveč je prevzela država sama v svoje roke skrb za vzgojo najširših plasti naroda ter smatra to kot svojo prvo, najpotrebnejšo in najvažnejšo nalogo.

V Češkoslovaški je pokazala državna ljudskoizobraževalna akcija najboljše uspehe, ker so bila tla za to akcijo dobro pripravljena. »Prosvetna zveza« (današnji Masarykov ljudskoizobraževalni zavod), »Sokol«, »Delavska akademija«, »Gasilska društva«, »Delavska telovadna društva«, »Orel«, »Narodna društva«, »Osrednja delavska šola«, »Slovaška matica«, »Čitalnice« in razna druga društva so pripravila ugodna tla za to veljavno akcijo države.

Danes je nestrankarska državna ljudskoizobraževalna organizacija dograjena. V občinah so občinski prosvetni odbori, v srezih oz. okrajih okrajni prosvetni odbori in pri župah župni prosvetni odbori. Vsi skrbijo za duševne in moralne dobrine prebivalstva in državljansko vzgojo vseh državljanov.

Po statističnih poročilih je delovalo leta 1926. 8442 občinskih prosvetnih odborov in to češkoslovaških, nemških, podkarpatskoruskih, madžarskih in poljskih in 569 okrajnih prosvetnih odborov. Številni shodi ljudskoizobraževalnih prosvetnih delavcev in za te prirejeni strokovni tečaji so dokaz, da vladajo za akcijo veliki interesi med inteligentnimi in najširšimi sloji.

Gotovo je, da donša tako lepo razvita ljudskovzgojna akcija tudi obilo dobrega sadu.

Rezultati prosvetnega dela iz leta 1926. najboljše potrjuje navedeno dejstvo. V zmišlu tega zakona je bilo v Češkoslovaški republiki omenjenega leta prirejenih skupaj 107 tisoč 871 prosvetnih prireditev, kakor: predavanj, tečajev, izobraževalnih šol, kinematografskih izobraževalnih predstav, razstav itd. Izobraževalnih predavanj je bilo 45.135, obiskovalo jih je 3.488.124 poslušalcev z 78.477 urami in s 128.719 stalnimi, poslušalci.

Država omogoča izvajanje ljudskoizobraževalne akcije s finančno podporo. Ako državni proračun ne zadostuje, priskočijo na pomoč za kritje ljudskoizobraževalnim pravam občine in srez, pa tudi obiskovalci prispevajo za kritje režijskih stroškov.

Ta velika naprava, s katero pospešuje država ljudsko izobrazbo, ni zgrajena samo za kratek čas, marveč je to trajna institucija, s katero hoče država dvigniti kulturni nivo svojih državljanov.

Neki univerzitetni profesor piše v »Problemih ljudske vzgoje«: »Naloga ljudske vzgoje ni napravljati iz ljudstva učenjake, temveč tiči predvsem v tem, da iz neizmerenih zakladov in zalog znanstvenega gradiva zbiramo le ono, kar bi človeka navdajalo z veseljem do dela, kar bi mu pomagalo lepo in krepostno živeti. Dati mu ambicijo za opazovanje, da je pod neizmernostjo in različnostjo tukajšnjega bivanja, pod bogato lepoto barv, form (oblik), zvokov, kretanj, delavnosti itd. treba najti jedro. V vsakem človeku naj se vzgaja nekaj globljega, želja po redu, zakonitosti in resnosti, kar je last le razumnega človeka. Enota in lepota reda, ki ni nikoli gotova, ki se neprestano dopolnjuje in uresničuje, in čigar sestavni del je tudi človek sam s svojo telesnostjo in duševnostjo in svojo urejenostjo do družbe, naj navdaja vsakogar. Pomagati mu, da postane sam sodruden tega reda, sodruden ne samo instinktivnosti in razpoloženja, marveč tudi resničen in dobrovoljen ter da zna sam sebe kot čutno enoto uvajati v ta neizmerni mehanizem čutnih odvisnosti. Skratka, da razume samega sebe, da pojmi prirodo in svet, da se raduje nad tem razumevanjem in da samostojno izobrazuje sebe, svojo okolico, svojo družbo.«

Zakon o javnih občinskih knjižnicah.

»Zakon o javnih občinskih knjižnicah je dosegel na Češkoslovaškem tako krasne uspehe iz vzroka, ker so bili dani vsi potrebni predpogoji za njegovo uspešno izvedbo. Pravilno je tolmačenje, da je knjiga gmotni izvor kulture in da je razmerje do knjige smatrati kot razmerje do kulture.«

Razmerje češkega človeka do knjige je bilo vselej dobro, češki človek je vedno ljubil svojo češko knjigo, kar nam dokazuje obsežna češka literatura. Knjiga mu je bila izvor narodne kulture, v knjigi je pridobival vse ono, kar sta mu narod in kultura napravila dragoceno.

In zato so bile na Češkoslovaškem ustanovljene v veliki meri knjižnice kot važni kulturni zavodi. Zato je prevzel zakon v svoje določbe vse ono, kar je bilo predmet vseh predvojnih teženj. Tako nadaljujejo Čehoslovaki svoj književni razvoj v jako hitrem tempu, tako da so prehiteli visoko kulturno inozemstvo.

Vsi inozemci pazljivo opazujejo ta napredek in ne vedo, kaj je temu izvor. Glavni vzrok je zanimanje od strani ljudstva, mnogo, prav mnogo je pa temu pripomogel tudi »zakon o obveznih občinskih knjižnicah«. Tu di na Čehoslovaškem se širi zanimanje za javne občinske knjižnice v oni meri, s katero se le-te ustanavljajo in hitro rastejo.

Rezultati zadnjega knjižničnega stanja so naslednji: V državi je 14.755 javnih občinskih knjižnic s 5.079.907 izvodov in 866.725 čitatelji. Izposojenih je bilo 13.476.148 izvodov; dohodki so znašali 16.062.697 Kč. Ta statistika nam dokazuje, da vršijo tamkajšnje občinske knjižnice velikansko kulturno misijo.

Jasno je, da se knjižnice neprestano množijo, a narod se neprestano izobražuje. Važno je tudi, da so si pridobile občinske knjižnice mnogo zaupanja med narodom. Vsled tega imajo tamkajšnje občinske knjižnice široki krog čitateljev, ki spoštujejo občinsko knjižnico kot važno kulturno institucijo.

Občinski knjižničarji smatrajo svojo knjižničarsko funkcijo kot važen ljudsko izobraževalni postulat, kar se kaže posebno v neprestano rastoči delavnosti knjižnic in porastu čitateljev.

Tudi občine dobro pojmujejo pomen knjižnice in žrtvujejo v knjižnični sklad veliko večje postavke, kot je z zakonom določeno. To je najboljši dokaz, da zakon ne naklada občinam postavk, ki ne bi koristile narodu ter jih narod ne odklanja.

Občinske knjižnice so stalni in finančno najsigurnejši odjemalci dobrih knjig. Občinske knjižnice pa niso samo važen kulturni faktor, temveč tudi močan gospodarski faktor za gospodarsko izobrazbo in napredek.

Zakon o nacionalnih zgodovinskih zapiskih.

»Zakon o analih (občinskih kronikah)« nudi potomcem poročila o dejanjih in mišljenju njihovih prednikov, da se bodo mogli nanje sklicevati ali jemati si po njih vzgled in se izogibati onega, kar so predniki nepravilno delali. Ako je vedno bila zgodovina učiteljica narodu, mora biti v bodočnosti še v večji meri.

Resnica je, da so lahko naši severni brati ponosni na omenjene kulturne zakone, ki usmerjajo in pospešujejo njihov kulturni razvoj in so ljudsko izobrazbo in državljansko vzgojo usmerili v edino pravo smer.

Organizacija ljudskega izobraževanja

Leto 1919. je važen mejnik tudi v razvoju češke ljudske izobrazbe in vzgoje.

Pred tem letom so skrbele za ljudsko izobrazbo razne prosvetne korporacije, kulturne institucije in društva, ki so bile ustanovljene na temelju zasebnih interesov. Nekatera društva so delovala samo na prosvetnem polju, druga pa le delno.

»Prosvetna zveza«, »Slovaška Matica«, »Delavska akademija«, »Univerzitetni ekstentzi«, »Osrednja delavska šola«, »čitalnice« i. t. d., so skrbele poleg uveljavljanja svojega programa za izobraževalno stran ljudstva. »Sokol«, »Delavska telovadna zveza«, »Orel«, »Narodna društva« in »Gasilska društva« pa so imela poleg svojega tudi namen: podajati članstvu duševno razvedrilo z najrazličnejšimi predavanji in drugimi prosvetnimi programi.

Na ta način je trpela ljudska vzgoja in izobrazba na neenotnosti, pa naj si bo to v organizacijskem, priložnostnem smislu pa tudi zaradi pomanjkanja sredstev.

Leto 1919. pomeni velik preokret! H korporacijam in institucijam, ki so skrbele za organizacijo ljudske izobrazbe in vzgoje, je pristopil nov, organizacijsko enoten, nestrankarski izobraževalni faktor: država z okrajnimi prosvetnimi odbori in občinskimi prosvetnimi odbori. Prvi so bili ustanovljeni v okrajih, drugi v občinah.

S tem je država ustvarila vez med državnimi in privatnimi ljudsko izobraževalnimi ustanovami. Vsem ustanovam je dala skupno idejno smer državljanske vzgoje. Ustanovila je nestrankarsko izobraževalno institucijo, zavrla škodljivi paralelizem ter omogočila medsebojno sodelovanje privatnih institucij. Gotovo so se s tem blažili tudi vnanji spori, ki so jih sicer netile razdvojene prosvetne institucije. Akcijo privatnih ustanov je s tem spravila v sklad s stremljenjem upravnih oblastev in naprav. Združila je ustanove s istimi nalogami, kar je gotovo bilo za obči interes potrebno in koristno.

Vsa ljudska izobrazba je prešla v enotno smer državljanske vzgoje.

Z zakonom je sprejela država državljansko vzgojo in ljudsko izobrazbo naroda za svojo dolžnost in jo uvrstila med državne naloge.

Praktično izvajanje zakona je prepustila okrajnim (mestnim) prosvetnim odborom in občinskim prosvetnim odborom, organizaciji, upravo in nadzorstvo je pa obdržala zase.

Sestava okrajnih (mestnih) prosvetnih odborov je demokratična za Češko, Moravsko in Slezijo. Prosvetni odbori so državna zastopstva in nastopajo kot državne prosvetne institucije. Zato uživajo pravice državnih uradov, imajo svojo imovino, s katero lahko razpolagajo v prosvetne svrhe.

Z zakonom je določeno, da nosijo naklado za prirejanje tečajev za državljansko vzgojo mesta, občine, okrajne, oziroma občinske samouprave ter državna blagajna. Določeno je, da mora prispevati občinska in okrajna samouprava redno k izdatkom, vendar ni določena višina prispevkov posameznih samoupravnih teles. Občine so dolžne poskrbeti za primerne prostore in nosijo obenem tudi stvarno naklado. Neurejeno je ostalo vprašanje osebnih naklad, ki gotovo ni neznatna in katero je tudi treba urediti. To naklado krije država, občine in mesta. Zakon ne predpisuje kako razdeliti vsoto osebnih naklad med posamezne samoupravne korporacije in državo, ako država pomaga finansirati kulturno prosvetne prireditve.

Prosvetni odbori morajo izdelati točen program tečajev, ugotoviti finančno naklado. Po tem se morajo obrniti na občino, da poskrbi za pripraven lokal, prevzame stvarno naklado, in da obenem sporoči, kako visoko vsoto namerava občina nuditi za povračilo osebnih naklad. Nato se prosvetne korporacije obrnejo na okrajno samoupravo, da prevzame del stroškov, in na ministrstvo prosvete, da poravnava iz državne blagajne ostane neporavnanih stroškov.

Zato je neobhodno potrebno, da si prosvetne korporacije izdelajo program ljudskih tečajev za državljansko vzgojo za celo kalendarso leto naprej in ugotovijo potrebni celotni finančni prispevek.

Vsled tega se morajo obrniti na občino in občinsko upravo ter na okrajno zastopstvo vselej pred izgotovitvijo proračuna, da morejo le-ti potrebne vsote za prosvetne namene vstaviti v pripadajoči občinski ozir. okrajni proračun.

Prosvetni odbori imajo nalogo, da pregledajo proračune in kontrolirajo občino, ako je ta storila svojo dolžnost za ljudsko izobrazbo. V primeru, da občina ali okraj nista postavila v proračun potrebne postavke za povračilo stroškov za kulturne namene, izdajo prosvetne korporacije izjavo oziroma pritožbo proti proračunu. Vlogo vložijo ali pri občini ali pri pokrajinski upravi in opozorijo obenem na to ministrstvo prosvete, ki ima po zakonu pravico nadzorovati postavke za ljudsko izobrazbo.

Kakor rečeno, so združeni občinski prosvetni odbori v sreskem prosvetnem zboru. Razen njih so člani zbora tudi zastopniki najpomembnejših nacionalnih in gospodarskih izobraževalnih sreskih organizacij. Tudi vsako politično stranko zastopa v tem zboru po eden kvalificiran član. Pod politično stranko razumemo ono stranko v srezu, ki je pri zadnjih občinskih volitvah kandidirala.

Prosvetni (sreski in občinski) odbor sestoji:

1. Iz plenuma oziroma zbora delegatov, ki ne šteje več nego 20 članov in zaseda vsaj dvakrat na leto.

2. Iz nekoliko-članskega stalnega ožjega prosvetnega odbora, ki zaseda stalno po potrebi, vodi organizacijo prosvetnega dela in daje pojasnila zboru delegatov in

3. Iz predsedstva, ki je izvoljeno od stalnega ožjega odbora. Predsedstvo sestoji iz predsednika, tajnika in blagajnika.

Posamezni referenti — knjižničar, predavatelj, kinematografski in gledališki referent, so izvoljeni od ožjega stalnega odbora tudi izven odbora, a so polnopravni člani odbora.

Predsednik sklicuje seje in jim načeljuje. Zastopa na zunaj odbor. Akte podpisujeta predsednik in tajnik, akte finančnega značaja pa tudi blagajnik.

Občinski prosvetni odbor se mora ustanoviti v vsaki občini.

Ustanovni zbor sklicuje predsednik pripadajoče politične občine, ki pošlje v zbor delegatov dva zastopnika. V mestih z nad 10.000 pripadnikov čehoslovaške narodnosti je ustanoviti na isti način mestni prosvetni odbor, ki vrši obenem funkcijo občinskega prosvetnega odbora in ni podrejen okrajnem prosvetnemu odboru.

Občinski prosvetni odbori imajo pravico ustanavljati v posameznih vaseh svoje krajevne odbore. Krajevni prosvetni odbori se ustanove po nasvetu občinskega prosvetnega odbora in po pristanku krajevnega zastopstva v vsaki večji vasi. Krajevni prosvetni odbor mora biti ustanovljen tudi za narodno manjšino, ako šteje ta vsaj 200 pripadnikov. Kjer pa ni 200 pripadnikov iste narodnosti, a se vsaj 10% prebivalstva iste narodnosti javi, se ustanovi za več občin ali vasi skupni prosvetni odbor.

Funkcijska doba vseh teh prosvetnih korporacij se sklada s funkcijsko dobo občinskih zastopstev; po občinskih volitvah se vršijo tudi volitve za vse navedene prosvetne ustanove.

Prosvetni odbori uporabljajo mali čehoslovaški državni znak na napisih, tiskovinah in štampiljkah.

Prosvetni odbori so dolžni naznaniti ministrstvu prosvete ime in državljanski poklic predsednika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in kinematografskega referenta in vsako izpremembo v osebah navedenih funkcionarjev. Prav tako je naznaniti vse eventualne izpremembe o osebi predsednika, tajnika in blagajnika pripadajočemu poštenu uradu.

Da se bo ljudsko izobraževalno delo v vseh pokrajinah države idejno enakomerno izvajalo in da bo povsod enakomerno, so se ustanovila na Moravskem, v Sleziji, deloma tudi na Slovaškem in Češkem središča okrajnih prosvetnih odborov.

Ta središča skrbijo, da se ustanovi v vsaki okrajni okrajni prosvetni odbor, ki skrbi, da se ljudska izobrazba v njegovem področju uspešno približuje ciljem državljanske vzgoje. Okrajni prosvetni odbori pa morajo zopet paziti, da se v vsaki občini ustanovi občinski in krajevni prosvetni odbor.

Prosvetna središča oziroma župna središča vodijo evidenco o vsem prosvetnem delu v župi, vodijo statistiko javnih knjižnic v župi, skrbijo za vzgojo prosvetnih delavcev, budijo zanimanje za kulturno delo in ljudsko izobraževalna vprašanja, posredujejo, da se vršijo vzajemni stiki in sodelovanja med posameznimi prosvetnimi odbori, preskrbujejo dobre govornike, oskrbujejo seznam zgodovinskih in naravnih starin, ustanovijo župno knjižnico, i. t. d.

Plenum sestoji iz zastopnikov vseh odborov v župi; ta voli ožji stalni odbor, ki je sestavljen iz predsednika, tajnika, blagajnika in posameznih referentov za določene ljudske izobraževalne stroke.

Poleg teh odborov je lahko poseben organizacijski in predavateljski odbor, knjižnični, gledališki, muzejski, kinematografski, radijski in drugi odbori.

Pripadajoči referenti v ožjem stalnem odboru so predsedniki posameznih strokovnih odborov.

Organizacija žup se je prav dobro obnesla in izkazuje ogromne uspehe.

Šola in ljudskoizobraževalna akcija

Ljudska vzgoja in izobrazba ni v bistvu nič drugega, nego nadaljevanje šolskega pouka.

Zato je naravno, da tvori kader ljudskoizobraževalnih delavcev baš učiteljstvo, ki je že v predvojni dobi zelo pridno delovalo na izvenšolskem polju. Vendar je bilo za časa državne nesvobode učiteljstvo za svoje izvenšolsko, javno udejstvovanje kruto preganjano.

Po prevratu je bila z odlokom ministrstva prosvete zagotovljena učitelstvu popolna svoboda, in najnovejši zakon izrecno zahteva, da se mora učitelj udeleževati izvenšolsko z narodnim izobraževanjem.

Učitelstvu se v zadnjem času šteje v dobro tudi pri oceni, ako se izvenšolsko javno udeležuje. Zato se vsrsko vsako leto učiteljski tečaji, da se usposablja za sistematično delo med narodom. Za kar je bilo učitelstvo pod Avstrijo preganjano, to mora sedaj izvrševati kot službeno dolžnost; a ta dolžnost je dokaj prijetna, ker se prav pri tem nudi učitelstvu široko polje in hvaležno delo pri vzgoji naroda.

Ne samo na Češkem, Moravskem in Šleziji, marveč tudi na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji se je učiteljsko sodelovanje pri vzgoji in izobrazbi naroda izkazalo za najuspešnejše; saj je vendar učitelj že sam ob sebi pozvan, da vrši ljudsko izobraževalno misijo.

Da bi pa učitelji, ki so prosvetni delavci med narodom, mogli uspešno izvrševati svoje funkcije, je želeli, da ne bi bili prepozabljeni z nadštevili urami in prenatrpanimi razredi v šoli. Pokrajinske šolske uprave imajo nalogo paziti na to, da se izvaja ta odredba ministrstva prosvete.

Ministrstvo prosvete je podvzelo korake, da dobe bodoči učitelji neobhodno potrebno znanje tudi za ljudsko izobraževalno delo. V IV. letniku bodo peturna informacijska predavanja o ljudski vzgoji in izobraževanju ter o javnih knjižnicah. Želeli bi bilo, da bi bila predmeta »državljanska vzgoja in nauk o knjižnicah« vobče uvrščena med stalne predmete učiteljske in bi se oba poučevala kot obilgatna predmeta z drugimi nauki o narodnem izobraževanju.

Šola mora postati kraj, kjer naj se koncentrija vse ljudsko izobraževalno delo. V šoli so nevtralna in najprikladnejša tla za večino ljudsko izobraževalnih akcij. Zato je naročilo ministrstvo prosvete upravam ljudskih šol, da dajo na razpolago šolske prostore za poučno predavanja, godbene in literarne večere, mladinske prireditve, za javne knjižnice in vse druge prosvetne namene.

Učitelstvo in ljudskoizobraževalna akcija

Vojna doba je napravila v moralnem pogledu mladine in ljudstva vobče veliko škodo, katero je neobhodno potrebno odpraviti.

Učitelstvo je imelo pri tem delu velike težave, ki so izginjale in se še izgubljajo, čim aktivnejša je ljudska vzgoja in čim več je narodnega učiteljskega.

Umetnost, literatura, izobraževalna društva, knjižnice, gledališča, izobraževalni tečaji, učitelstvo in druga narodna inteligenca, nadalje težnja po znanju, ki jo ljudstvo dokazuje s številno prisotnostjo pri raznih sejah, kulturnih in zabavnih prireditvah: vse to predstavlja toliko možnosti in sredstev za ljudsko izobrazbo, da mora narod napredovati in se kulturni nivo naroda dviga, čim bolj se teh sredstev poslužuje.

Ministrstvo prosvete je z raznimi naredbami in odloki zagotovilo učitelstvu vseh kategorij potrebno svobodo, vpliv in oporo pri prosvetnem delovanju med narodom. Zato pričakuje od podrejenih šolskih oblastev, da bodo učiteljevo vzgojno in izobraževalno delo podpirale ne samo z zanimanjem za isto in pripoznavanjem istega, temveč tudi z moralno in gmotno podporo in polno zaščito prosvetnih delavcev. Posebno sreski, občinski in krajevni prosvetni odbori storijo lahko mnogo, ako podpirajo stremeljenja učiteljskega in delujejo z učitelstvom roko v roki.

Učiteljevo poslanstvo narekuje tudi inicijativna skrb, da bi temelji izobrazbe, ki jih je dala mladini šola, ne prišli z izstopom iz šole v nič, marveč bi se le-ti uspešno razvijali nadalje za uspešno življenje.

Kot nestranskarke in od socialnega in političnega dela neodvisne korporacije bodo dobili prosvetni odbori mnogo zaupanja, ako bodo pritegnili poleg učiteljskega k ljudskoizobraževalnemu delu tudi izvenučiteljsko inteligenco in si na ta način pridobili polnoštevilni zbor poklicnih prosvetnih delavcev. V ta zbor naj bi se pritegnili strokovnjaki, ki bi mogli nuditi pouk o zdravstvenih, vzgojnih, umetniških, gospodarskih, političnih in o drugih vprašanjih.

Učitelstvo je z nepopisnim idealizmom izvrševalo izvenšolsko delo v onih časih, ko je bilo za to kruto plačano s preganjanjem. Ministrstvo prosvete upa, da se baš iz tega vzroka s podvojenim veseljem oprime tega dela sedaj in se vrne k svoji vzvišeni tradiciji v svobodni državi in svobodnem narodu.

Politično osvobojenje je prineslo tudi možnost, da bi zavladalo resnično in toplo razmerje med učiteljem in učencem in da se prijateljstvo med njima napravi že v šoli. V interesu naroda je, da ta zveza vzajemnega zaupanja preide tudi v državljansko življenje.

Kot prijatelj in zaupnik odraščajoče mladine ima učitelj prekrasno poslanstvo, da je mladim dušam voditelj v dobi, ko najlaže blodijo, da se jim prikaže, ko ga iščejo, da se jim daruje, kadar potrebujejo uthe.

Razne prireditve, razgovori z demonstracijami v raznih znanstvenih strokah, razlaga točasnih ali zgodovinskih dejstev, izkušnje iz potovanja in življenja v inozemstvu, posejanje muzejev in zgodovinskih krajev prispevajo, da se krog spoznanj mladine razširi in razvoj razuma poglodi in se mladina vzgoji v zavestne državljane.

Isto ceno za izoblikovanje harmonične osebnosti imajo stvari, s katerimi se življenje zaljša in krepi. Sem spada n. pr. čtivo in razlaga lepih del, ogledovanja galerij, godbene, pevske in dramatice produkcije, izleti v kraje, ki ustvarjajo okus s svojimi prirodnimi in zgodovinskimi krasotami, opazovanje stavbnih in likovnih umetnosti.

Gospodarska in duhovna kultura naroda je v vzgojenem delu tako krepsten vir pomoči in svetovanja, da ne bo nihče v dvomih, kako uvažati mladino in ljudstvo v tir moralnega usposabljanja.

Učitelstvo mora postati duša in steber ljudske izobraževalne akcije in državljanske vzgoje, ono mora postati reprezentant in voditelj te akcije.

Zastopstvo sekcije JUU pri novem načelniku prosvetne uprave g. Jos. Brezniku

Dne 24. oktobra se je zgledilo zastopstvo sekcije pri novem gosp. načelniku, ki mu je izrazilo čestitke k imenovanju, ga pozdravilo kot novega šefa z željo medsebojnega delovanja Udruženja s prosvetno upravo v dobrobit prosvete, šole in učiteljskega stanu, kot za državo pomembnega faktorja.

Načelnik prosvetne uprave g. Jos. Breznik

Zastopniki so v triurnem razgovoru izmenjali z gosp. načelnikom misli o aktualnih prosvetnih, šolskih in stanovskih vprašanjih ter so se dotaknili vprašanj prosvetne banke uprave, zadnjih volilnih upokojitev, premale vere do učiteljskega z ozirom na nastopanje lokalnih faktorjev v učiteljskih vprašanjih, premale opore in zaščite učiteljskega na podeželju glede javnega udeleževanja, pomanjkljivosti v disciplinskem postopku ter nujnost izpremembe zakona o narodnih šolah v tem pogledu, nedostatkov pri učiteljskih namestitvah in premetitvah ter potrebe izpremembe zakona o nacionalnih šolah v tem pravcu; potrebo

be učiteljske stalnosti z ozirom na uspešno izvenšolsko delovanje, zastopljenosti naravnih veroučiteljem v gornjih pogledih po zadnjem zakonu o veronauku, upokojitvev za službo nesposobnih učiteljev in s polno službeno dobo, ki so že vložili prošnje za upokojitvev, vprašanja poročenih učiteljev, vprašanja težkega socialnega stanja brezposelnih učiteljskih abiturientov, nevzgojnega postopanja pri uporabljanju disciplinskih sredstev pri prestopkih in pogreških, premestitev na poziv banske uprave »po lastni prošnji«, intervencij sekcije pri banski upravi in pri ministrstvu potom centrale JUU, vprašanja banknih in sreskih šol. nadzornikov, lokalnih zadev radovljiškega sreza, sodelovanja ženskega in moškega dijaškega zbora drž. učiteljskega v Ljubljani pri koncertu učiteljskega pevskega zbora v Ljubljani in Zagrebu ter drugih vmesnih vprašanj.

Zastopniki sekcije so izročili gosp. načelniku posebno spomenico o najaktualnejših vprašanjih ter s tem v zvezi spomenico sklepov predsedniškega zbora v Mariboru 6. septembra 1932. ter spomenico glavnega odbora JUU v zadevi učiteljske stalnosti in premetitvah ter disciplinskega postopka.

Gospod načelnik je ljubeznivo pojasnil svoje naziranje in poglede o poedinih vprašanjih. Posebno je podčrtal potrebo distance v službenem razmerju, pri čemer je zastopstvo sekcije povdarilo, da ima samo v programu pospešiti vzgajanje starostne in službene distance ter urediti službeno in stanovsko moralno. V načelnem pogledu je gosp. načelnik povdaril, da ne bo poznal strankarstva v službenih zadevah, pač pa bo gledal na vsestransko službeno korektnost. Brezkompromisen pa je glede zastopanja in vzgajanja k narodnemu in državnemu edinstvu in verske strpnosti s strani učiteljskega. V pogledu SKJ ne smatra za primeren ekstremen pritisk in obveznost, pač pa smatra, da mora učitelstvo napraviti svojo dolžnost v pogledu vzgajanja mladine v sokolskem pravcu in navajanja k sodelovanju pri Sokolu. Posebno toplo se je gosp. načelnik zavzel za brezposelne abituriente ter je priporočil sekciji, da jih tudi ona podpira, da bomo čimprej skupno rešili to vprašanje.

v rapsodičnem slogu, kjer je prav zlasti upoštevan vokalni značaj skladbe. Zbor prehaja iz polifonije v homofonijo, ki jo vedno znova poživljajo imitacije kratkih motivov, tako da se tudi tekst zapleta vedno bolj in bolj. Posamezni zbori si oddajajo melodije drug drugemu, naposled se strnejo v najnežnejšem pianu v celoto, h kateri se pristopita 2 otroška solo-glasova. Skladba je posvečena pevovodji Srečku Kumarju.

Josip Stolcer-Slayenski

je na sporedu s štirimi točkami (Voda zvira iz kamena, Ljubavna pesma, Zagorska pesma in Čaplanski Tataři), od katerih je ena lepša od druge. »Voda zvira« je idealen primer, kako se da umetniško uporabiti medijumski folklor. »Meknite se vi gore« je zagorska narodna za »seljački« zbor, pisana za Slavenškega frapantno preprosto. »Ljubavna« je strasti in čuvstva polna glasbena slika. »Čaplanski Tataři« pa zopet preprosta, kjer pojo soprani s tenorji v oktavah, alti pa z basi. Pesem se mora ponoviti in je za ponovitev predpisan prav podvignano hiter tempo. Slavenški je izredno močan in samosvoj komponist, ki ga vpošteva ves svet. Njegove skladbe izdaja edicija Schott v Mainz.

Marko Tajčević: Četiri duhovna stiha.

Tajčevići »Duhovni stihi« (Hvalite imja Gospodnje, Glas Gospodenj, Skaži mi Gospodi in Vospoite Jemu) prinašajo slog, ki nekoliko sloni na Palestrinovskem in Galusovem, vendar se poslužuje tudi modernejših zvez akordov, v celotnem se pa drži starih, na bizantinske speve se naslanjajočih tonovskih rodov. Tako učinkuje še bolj arhaiistično od Gallusa. Akorde stavi tudi na pentatoničnem principu, prav moderna je v »Stihih« dinamika, se pa tudi izogiba vseh nepričakovanih in nians, ki jih je gojila n. pr. romantika, impresijonizem in ekspresionizem. Tajčevićev slog je novoklasičen, poduhovljen. V formi se komponist rad poslužuje kanonov, fugatov in imitacij sploh ter jih uspešno menjava z mogočnimi akordičnimi mesti.

Pavel Šivic: Pajek z muho pleše.

je skladba s četveročno spremljavo, moderna, s plesnimi ritmičnimi elementi in se naslanja na moderne plese — jazz. Je strogo četveroglasna, v diatoniko je vpletene precej kromatike, čeprav se naslanja na en tonovski način. Ritmično je skladba sinkopirana, kar se izraža posebno v spremljavi.

Slavko Osterc: Magnificat za mešan zbor in klavir

je komponiran na liturgični latinski tekst v petih stavkih. Prvi stavek Magnificat je pre-

težno sedmeroglasen z deljenimi soprani, alti in tenorji, basi pa niso deljeni. Drugi del Quia fecit je 4glasen ženski zbor. Spremljava tega dela je v obliki passacaglie s ostinatno basovo figuro na najnižjem klavirskem registru. Tretji stavek Fecit potentiam je pretežno 6glasen, proti koncu pa 8glasen. Spremljavanje je zelo preprosto z mnogimi pavzami, da koralnega sloga tega stavka ne moti. Suscepit Israel je četrti del skladbe. Pisan je v obliki male vokalne fuge s prosto klavirsko spremljavo in homofonim koncem. Peti stavek Gloria je v začetku 5glasen, na koncu pa preide v 8glasnost. Klavir začne z ostinatno basovsko spremljavo, pozneje pristopajo novi glasovi tako, da na koncu zavzame 22 glasov.

Magnificat je pisan v arhaiističnem slogu, z uporabo starih cerkvenih tonovskih načinov in najnovejših pridobitev zborovsko-kompozicijske tehnike. Posebno interesantni so konci posameznih stavkov, ki po čisto svojevrstnem kadenciranju ostanejo pri prvih treh stavkih na durovem akordu druge oziroma šeste stopnje, četrti stavek konča s prvo in drugo stopnjo, zadnji stavek pa konča povsem nepričakovano z molovim trizvokom namesto z durovim.

Skladbo je založila dunajska Universal edicija, ki je sprejela več Osterčevih del v tisk. Zborovski glasovi so že izšli, partitura pa je v tisku. Skladatelj je delo posvetil Srečku Kumarju. Četveročrna klavirska spremljava se giblje pretežno v nizkih legah instrumenta in naredi dojem orgelskega zvoka.

Slavko Osterc: Ko sem ja služil

je a capella mešan zbor s refrenom podobnimi verzji na belokranjsko narodno besedilo. Vse nastrojenje zbora je segavo, kar na tekst najboljše odgovarja. Kompozicija je preprosta in skuša zadeti belokranjski ton.

Nove predpisane tiskovine:

Proračun kraj. šol. odbora,
Obračun kraj. šol. odbora,
Zapisnik proračunske seje in
Zapisnik obračunske seje kraj. šol. odbora

Na ročnici in s poročili

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Koncert Učiteljskega pevskega zbora v Ljubljani

Učiteljski pevski zbor v Ljubljani priredi v ponedeljek 6. novembra ob 20. uri v union-ski dvorani v Ljubljani velik koncert. Ta koncert pričakujejo vsi glasbeni krogi z veliko napetostjo. Kako bi tudi ne! Pevski zbor, ki je bil dalj časa v krizi, se je pod predsedstvom tov. Dimnika in s pomočjo novega odbora reorganiziral. Kar je bilo dobrih pevcev pri zboru, so ostali. Posrečilo pa se je dobiti še mnogo dobrega novega pevskega materiala med tovariši in tovarišicami, tako da lahko rečemo, da še nikdar ni bil zbor tako močan in v tako posrečeni sestavi kot sedaj.

Zbor šteje nad 70. pevcev, za nekatere pesmi pomnožen z učiteljskimi celó 130. Kljub tej množici pevcev pa je zbor glasovno izredno uravnotežen in barvno enoten.

Zbor vodi naš najboljši interpret profesor Srečko Kumar, ki mu bo mogoče prav zdaj pri tem mogočnem zboru pokazati vse svoje sposobnosti.

Tudi zaradi originalnega programa bo ta koncert pravi dogodek v glasbenem svetu. Na sporedu so samo jugoslovanski skladatelji. Mnoge skladbe se bodo izvajale sploh prvič. Saj je že znan učiteljski zbor po tem, da se ne izogiblje tudi težkih modernih kompozicij in da najraje sega po še nenatisnjenih skladbah in daje tako veliko pobudo našim skladateljem za nadaljnje delo.

Naj na tem koncertu nihče ne manjka. Ne samo zato, ker ga priredi naš zbor, ampak predvsem zato, ker nam priča umetniški užitek kot ga nam nudijo le prav redke prilike.

Zanimivi program koncerta:

Gallus Jakob: Motetto LVI, 16eroglasen meš. zbor; Adamič-Emil: Marija in brodar, meš. zbor; Logar Mihovil: Istro moja, zemjo moja, meš. zbor; Osterc Slavko: Magnificat, meš. zbor in klavir četveročno. — Matetič-Ronjgov Ivan: Čače moj, moški, ženski, otroški, meš. zbor in dva otroška glasova; Lajovic Anton: Vodica čista se vila, meš. zbor; Lajovic Anton: Napitnica, meš. zbor; Osterc Slavko: Ko sem ja služil, meš. zbor; Šivic Pavel: Pajek z muho pleše (Slow fox), meš. zbor in klavir četveročno. — Odmor. — Stolcer-Slayenski Josip: Voda zvira iz kamena, Ljubavna pesma, Zagorska pesma, meš. zbori, Čaplanski Tataři, meš. zbor in klavir četveročno; Tajčević Marko: Četiri duhovna stiha,

meš. zbor in bas solo. — Sodelujejo: Julij Betetto, dr. Danilo Švara, Dušan Marčelja in zbor ljubljanskega učiteljskega.

Nekaj razlage posameznih točk:

Jakob Gallus: Motetto LVI (Domine Deus) ima vse prednosti tako zvanega Palestrinovskega sloga, v katerem je pisal tudi Gallus in ki se odlikuje po svoji resnosti, globini in plemenitosti. Ta slog izhaja iz napevov, ki so sorodni gregorjanskemu koralu in nabožnim latinskim tekstom prav posebno odgovarjajo. Motetta je 16glasna in sestoji iz 4 zborov, ki so vsi četveročrni. Zanimivo je, da tvorijo prvi zbor soprani, drugega alti i. t. d. Vsi štirje zbori nastopijo vsak zase, pozneje se družijo po dva, trije, naposled pa v mogočno celoto vsi štirje.

Mihovil Logar: Moja zemja

je 8glasen na Draga Gervajsa besedilo v istrskem narečju. Komponist je moderno orientiran in skuša naznačiti v skladbi istrski folklor. Temu primerno je kompozicija tudi dovolj kromatična.

Ivan Matetič-Ronjgov: »Čače moj«

za otroški, ženski, moški in mešani zbor je v plemeniti, umetni folklori pisana žalostinka

DAMSKI jesenski in zimski PLAŠČ,

ki vam ga dobavi
Nizka cena! DRAGO GORUP & Co. Nizka cena!
LJUBLJANA, Miklošičeva c. 16 I.
je zadnje mode, najboljše kvalitete, prvorazredno delo.

Splošne vesti

NOVI NAČELNIK MINISTRSTVA PROSVETE

Z ukazom Nj. Vel. kralja je postavljen na predlog g. ministra prosvete za načelnika oddelka za osnovno šolstvo g. Dušan Jakšič, dosednji načelnik prosvetnega oddelka pri banki upravi v Novem Sadu.

Po dobljenih informacijah je dobilo učiteljstvo v osebnosti g. Dušana Jakšiča, človeka, ki v vsakem pogledu ustreza položaju in nalogi, ki mu je poverjena.

Gospod Dušan Jakšič ni nepoznan v naši javnosti. Na svoje mesto prihaja z lepo tradicijo in bogatimi izkušnjami. Kot odlični profesor z realne gimnazije v Karlovcu, je bil postavljen ob priliki osnovanja oblasti za inšpektorja prosvetnega oddelka bivše Primorsko-krajiške oblasti v Karlovcu, kjer je služboval do ukinitve oblasti. Organiziral je prosvetno delo v tej oblasti, hkrati pa se je bavil s kulturnim delom in književnostjo. Bil je urednik revije »Naša otadžbina« in kulturno prosvetnega lista »Primorsko-krajiške novine«.

Ob podelitvi države na banovine je bil postavljen g. Jakšič za načelnika prosvetnega oddelka pri banki upravi na Cetinju. Tu je ostal nekaj let in si stekel velikih zaslug za organizacijo šolstva v teh krajih. Za tem je bil za kratek čas načelnik prosvetnega oddelka v Banji Luki in naposled načelnik prosvetnega oddelka v Novem Sadu.

Vsled tega pozna g. D. Jakšič na podlagi neposrednega stika velik teritorij, kar mu bo odlično služilo na novem službenem mestu. Vseposvodi ga imajo v najlepšem spominu, ker je zapustil lepe uspehe neumornega prizadevanja za napredek našega šolstva. Mi mu želimo tudi na novem mestu prav tako sijajnih uspehov.

Tovariši in tovarišice iz Ljubljane in okolice

— vsi na veliki vokalni

KONCERT

„Učiteljskega pevskega

zbor« dne 6. novembra

1933. v Union!

— Članstvu JUU — sekcije Ljubljana na znanje, da so položnice št. 11.197, 10.042 in 15.613 odslej naprej neveljavne. Uporabljajte za JUU le položnice št. 11.153, za Uč. matico pa št. 15.744. — Blagajnik.

— Predstave na šolah. Prosvetni oddelek kraljevske banske uprave je izdal nastopni, zelo potreben odlok: Opaža se, da prirejajo po šolah dravske banovine razni glumci in pevci predstave proti primerni ali neprimerni vstopnini, sklicujoč se na priporočila oblasti izven banovine. Da se ne bodo take predstave prepogosto vršile in da bo mogoče voditi o njih točno evidenco, se ravnateljstva in upraviteljstva šol pozivajo, da ne dovolijo nikomur nikake predstave na šoli, če se prireditelji ne izkažejo s posebnim dovoljenjem kraljevske banske uprave.

— Izredno slavlje. V Vuzenici je imenoval občinski odbor za častno občanko tovarišico g. Ivanko Vidmarjevo za njeno 35 letno neumorno delovanje v šoli in izven nje. Redka je taka slavnost, ki povzdiguje ugled stanu. Častni občanki tov. Vidmarjevi izrekamo iskrene čestitke z željo, da bi njeno vztrajno delo rodilo obilo uspehov in našlo med učiteljsko mladino mnogo posnemalcev.

— K tovarištvu spada tudi poset koncerta Učiteljskega pevskega zboru JUU v ponedeljek, dne 6. t. m. v veliki dvorani Uniona v Ljubljani. Ko je bil zbor stražnikov iz Prage v Ljubljani, so poskrbeli stanovski kolegi, da je bila dvorana polna. In pri nas, tovariši in tovarišice?

— Delovno občestvo učiteljstva kmetsko-nadaljevalnih šol v Celju, 6. novembra 1933. Odborova seja bo v nedeljo zvečer ob 6. uri v posvetovalnici mestne osnovne šole. Prosim, da pošljete še predloge zadnje dni podpisane odziva. Kolekovanjih prošnji za dopust ni treba; vložiti je samo po šolskem upravitelju prijavo, ki odpošlje in izvod sreskemu načelstvu, drugega kmet, odd. kr. banske uprave. Udeležijo se lahko vsi, ki se za to zanimajo, četudi še doslej niso poučevali, osobito pa brezposelni učiti. abiturienti, ki jih na to opozorite. Za cenen obed bo preskrbljeno, istotako za prenočišča oddaljenim.

Vsi, ki imate dobro voljo do resnega dela med narodom, do svidenja.

Jos. Gosak, t. č. predsednik.

— Delovno občestvo voditeljev bo dne 6. novembra v Celju v telovadnici okoliške deske šole in ne v telovadnici deklishe šole, kakor smo zadnjič poročali. Delovno občestvo voditeljev pa bo v telovadnici meščanske šole dne 11. novembra.

— Pojasnilo k Antauerjevi knjigi »Do stvarnega uka v elementarnem razredu«. Nedavno je izšlo v samozaložbi delo prekmurškega učitelja, g. Antauerja, »Do stvarnega uka v elementarnem razredu«, ki mu je napisal predgovor in priporočilo g. univ. prof. dr.

K. Ozvald. Veliko pozornost je vzbudila njegova trditev, da so »nagajivci« in »razmere« preprečili založbo te knjige po Slov. Šol. Matici odn. po Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Kakor odmev te obtožbe je ponovil dr. Ozvaldove besede g. stud. phil. Drag. Cvetko pred nekaj dnevi v »Jutru« kot recenzent Antauerjevega dela. Ni nam znano, iz katerih razlogov ni sprejela založbe. Učit. tiskarna, čutimo pa se dolžne, da pojasnimo učiteljski javnosti, koliko je tozadevno prizadeta naša šolska družba. Približno pred dvema letoma je pri neki seji Slov. Šol. Matice med drugim poročal g. dr. Ozvald, da je prejel od prosvetnega ministrstva v oceno Antauerjev rokopis, ki pomeni po njegovi sodbi velikansko obogatitev našega metodičnega slovstva, ter se je zelo vneto zavzemal za to, da bi ga založila Slov. Šol. Matica. Odborniki Šilih in Senkovič sta izrazila pomisleke (sodeč po naslovu »Stvarni uka«, češ, da je metodična dela te vrste čas že prehitel, kajti danes se borimo za nepredmetni strnji pouk v elementarnem razredu, ki se mnogokje z uspehom izvaja tudi že na naših šolah. (Zdaj, ko vemo, da ne gre niti za samostojno delo, nego le za prevod odn. priredbo madžarskega izvirnika, lahko še dostavimo, da imamo v domačem metodičnem slovstvu zahtevam moderne didaktike bolj ustrezajoča dela, n. pr. Pibrovčev »Osnovni razred«, izdala Slov. Šol. Matica l. 1929., in Špoljarjev »I. razred osnovne šole, teorija i praksa«, Zagreb 1931.) Po daljšem razgovoru si je osvojil odbor stališče, da o rokopisu sploh ni mogoče razpravljati, preden se odboru ne predloži. Kolikor nam je znano, doslej Slov. Šol. Matica rokopisa še ni prejela, radi česar so zadevni očitki g. dr. Ozvalda docela neutemeljeni, to še toliko bolj, ker je vendar on sam že tretje leto predsednik naše šolske družbe ter bi mu bilo razmeroma lahko — tudi proti glasovom morebitne opozicije — spraviti Antauerjevo delo v knjižni program lanskega ali vsaj letošnjega leta. — V Mariboru, dne 28. okt. 1933. Gustav Šilih, s. r., Matija Senkovič, s. r., Ivan Tomažič, s. r., odborniki Slovenske šolske Matice.

— Jugoslovensko finančno pravo: neposredni davki, državna trošarina in takse. Knjigo je sestavil g. Sušec Stefan, načelnik finančnega oddelka banske uprave v poklju. Izšla bo v teku meseca novembra 1933. Avtor govori v knjigi o osnovnih pojmih finančne vede, o davčni administraciji in njeni strukturi. Nadalje razpravlja o vseh vrstah neposrednih davkov, državni trošarini in takсах. Že vesti o izdaji te poljudne knjige so vzbudile mnogo zanimanja v vseh zasebnih in uradniških krogih. Tudi učitelji in profesorji osnovnih, meščanskih, obrtnih in srednjih šol bo našlo v njej mnogo za poučevanje potrebnega in zanimivega, da je ne bo mogla pogrešati nobena šolska knjižnica. Knjiga obsega okoli 360 strani in bo veljala v platno vezana 100 Din, v prednaročilu pa le 80 Din, plačilnih po dostavitvi. Prednaročila sprejema avtor Sušec Stefan, Ljubljana, Beethovnova ulica 15.

POMORSKA BIBLIOTEKA JADRANSKE STRAŽE

V svrhu razširjenja propagande za naše morje in primorje je Izvršni odbor Jadranske straže sklenil, izdajati letno gotovo število koristnih knjig, ki naj bi med ljudstvom vzbudile močno pomorsko zavest in prepričanje, da je morje velike važnosti za naš narod in državni organizem. Prva zbirka teh knjig izide v začetku decembra tega leta in bo vsebovala sledeče knjige:

1. Ferdo Šišić: Predvojna politika Italije in postanek londonskega pakta.
2. Djirometa Hubert: Življenje našega Jadrana.
3. Jadranski — Zader in okolica.
4. Vlado Ivelič: Spomini iz pomorskega življenja.
5. Johan Bojar: Poslednji viking.

Ni dvoma, da bo pomorska biblioteka Jadranske straže našla razumevanje in odziv v širši javnosti, ker obravnava različna vprašanja v zvezi z atraktivnim elementom, kakor je morje. Potom pomorske biblioteke bo naša javnost dobila večje razumevanje za morje in njegove probleme, njegove koristi in važnosti in tako razumela stoletne borbe našega naroda, da to morje ohrani državi za vselej. To bo privedlo do tega, da se bo marsikdo zamislil na besedo »morje«, in bo v svoji duši iskal in končno našel način, kako podpreti stremljenja Jadranske straže, katere geslo je »Čuvajmo naše morje«.

Naročnina znaša 70 Din letno, ako bo ista plačana v celoti do 1. decembra. Ako bi se članarina ne plačala v tem času, se ista zviša na 80 Din. Na račun naročnine je treba pri naročilu plačati 20 Din, ostanek pa do 1. decembra t. l., ker se bodo knjige sicer poslale po povzetju. Denar je poslati v naprej. Naročnino in vse tozadevne informacije sprejema Oblastni odbor Jadranske straže v Ljubljani (Tyrševa cesta 1a/IV.)

Osebnne zadeve

— Prevedeni so iz pripravniške v IX. skupino: učitelj(ica): Bračko Fran iz Murske Sobote; Keber (Cilka) Cecilija iz St. Vida pri Stični.

— Napredovali so učitelj(ce) v VIII. skupino: Pirjevec Marija iz Loč; Perenič Ana iz Zaloge pri Komendi; Gabrijel Ana iz Podčetrčka; Zdešar Ljudmila iz Kala; Kljuder Emilija od Sv. Barbare v Haložah; Šilovinač Pavel iz Melincev; Turjak Kristina iz Ribnice na Pohorju; Šnuderl Hinko iz Apač; Vodopivec Ana iz Huma; Bajec Janko iz Dol pri Litiji.

Oficijelne izjave o sporu v JUU

ZLONAMERNO ZAVIJANJE MOJIH IZJAV.

Ker je gotovi skupinici upokojencev in njihovim pristašem mnogo na tem ležeče, da me pred učiteljstvom oklevčejo, očrtnijo in predstavijo tako, kot jim v nelojalni in nedostojni osebni borbi konvenira, sem primoran podati sledečo izjavo:

V svojem skupščinskem govoru sem rekel: Na tem mestu lahko izjavimo, da so jugoslovenski učitelji v ogromni večini prepričani nositelji jugoslovanske nacionalne ideologije, da vestno vršijo dolžnosti prosvetnih pionirjev, in da je jugoslovensko učiteljsko združenje v polnem smislu nacionalna ustanova.

Tako je moj govor pisan, tako so ga citirali objektivni časopisi in tako sem jaz govoril. Da je to izrečeno samo v pozitivnem smislu, je jasno vsakemu učitelju, ki presoja besede po onem pomenu, ki ga besede imajo.

Imputiranje nekaterih mojih osebnih sovražnikov, da sem s tem govorom razdelil učiteljstvo na nacionalno in nenacionalno — naj služi v čast onim, ki se v nameri omalovaževanja učiteljstva vedno poslužujejo zavijanja dejstev in smisla jasnih besedi s podtikanjem in klevetanjem. Nadejam se, da tej najnovjši izmišljotini »o razdelitvi učiteljstva na nacionalno in nenacionalno« ne bo veroval niti eden učitelj, ker učiteljstvo niso potrebni komentariji učiteljskih govorov na učiteljskih skupščinah.

Kar sem rekel glede knjige »Osnovi za reorganizacijo učiteljskega združenja«, sem rekel jasno ter odkrito in to je tudi natisnjeno. Moja kritika je bila izrečena o knjigi sami, o piscih in o onih, ki so »želeli knjigi uspeh«. Učiteljstvu bo pa znano, da skupščina, ki je sklenila, da naj se knjiga tiska, ni niti slišala teksta knjige »Osnovi« nego samo govor pisca. Krivice je treba iskati med onimi, ki so dopustili, da se knjiga ne prečita pred skupščino, pač pa so zahtevali njeno tiskanje.

Kakšen uspeh je doživela knjiga, vemo. Danes se odrekajo idejam, ki so iznešene v tej knjigi, vsi razen pisca in onih, ki so ji »želeli uspeh. Ali je to moralen uspeh — je povsem jasno.

Kar tiče gmotnega uspeha knjige in moralno gmotnega opravičila, da je bilo potrebno tiskati knjigo »Osnovi«, naj govorijo naslednja dejstva:

1. Knjiga se je tiskala z denarjem podpornega fonda, »katerega namen je dajati gmotno podporo članom združenja v primerih nenadejane in nezaprone premestitve.«

2. Iz tega fonda je prejelo članstvo vsega skupaj 8.800 Din (od tega sta prejela dva od današnjih najhujših opozicionalcov 2000 Din).

3. Iz tega fonda je bilo izdano za knjigo »Osnovi« 15.570 Din, torej skoraj dvakrat več, nego za podporo članstvu.

4. Za knjigo se je prejelo od prodanih izvodov vsega 7.940/50 Din, torej dvakrat manj, nego se je zanj izdalo.

Ali je imela knjiga materialen uspeh, je vsem jasno.

Po vsem tem, ko je knjiga »Osnovi« doživela moralen neuspeh, ko je z njo bilo oškodovano združenje za 8.629 Din, ko se ideologije usiljene s to knjigo niti danes ne odrekajo njeni pisci in oni, ki so ji »želeli uspeh,

Učiteljski pravnik

—Š Prošnje, poročila in uradni spisi, označba predmeta in kako se pri tem postopa, popisuje V. poglavje »Roč. Kataloga« za šol. leto 1933/34. na str. 33—37, kar je uvaževati in se po teh navodilih ravnati, saj so ta navodila sestavljena na podlagi odredb oblastev. Od pravilnega postopka pa zavisi tudi naglo uradno poslovanje, ki je gotovo v prilog posamezniku in skupnosti.

—Š Overovitve prepisov dokumentov, ki se prilagajajo prošnji za napredovanje, naj se izvrše na prvi strani prepisa in ne zadaž, ker je treba sicer iskati predpisano overovitev.

—Š Naznanilo nastopa službe obravnava Roč. katalog v VII. poglavju str. 45—47. Uvažujte navodila! V naznanilu nastopa premeščencev je navedsti razrešilni dekret oblastva, ki ga je izdalo t. j. sres. načelstva odnosno upraviteljstva šole in ne oblastva, ki je dalo nalog, naj se dotični razreši.

Naša gospodarska organizacija

—g Samopomoč učiteljskih otrok v Ljubljani sprejema v zavarovanje vse zdrave otroke, posinovljence in varovance učiteljev in učiteljic od dovršenega tretjega do dovršenega desetega leta. Zadruga ima namen nakazati otrokom, oziroma varovancem članov podpore. Po otrokovi polnoletnosti izplača načelstvo zavarovancu tolikokrat po 10 Din, kolikor šteje zadruga zavarovancev. V primeru otrokove smrti plača isti znesek staršem, oziroma plačniku. Danes ima zadruga 128 članov z 223 zavarovanci. Odpravnina, oz. posmrtnina znaša 2230 Din. — Učitelji starši! Zavarujte še danes svoje otroke in varovance v Samopomoči učiti. otrok r. z. z o. z. v Ljubljani.

TOVARIŠI(CE)!

NE POZABITE NA OBMORSKI UCITELJSKI DOM IN POŠLJITE PRIJAVNICE!

prepuščam povsem presoji učiteljstva, ali je treba, da učitelji branijo knjigo, pisce in priporočevalce pred mojo kritiko.

Ako oni, radi katerih podajam to izjavo, dokažejo, da ima knjiga »Osnovi« nacionalno ideologijo, sem pripravljen takoj zahvaliti se za položaj predsednika jugoslovanskega učiteljskega združenja. V nasprotnem primeru prosim, da se smatra, da me je potem časopisov oklevetala opozicija, ki jo vodijo upokojenci.

Mislím, da sem s to razlago zadostno jasn in da bo vsak razumel, kaj mora ukreniti, da bo prišlo na svetlo vse, kar se dela pod masko prijateljstva do združenja.

Damjan Rašić.

POTVORJENE VESTI.

Opozicija je po seji glavnega odbora dne 19. okt. t. l. v svoji izjavi iznesla vest, da sem jaz na seji stavil predlog naj »glavni odbor smatra, da ni v interesu pomirjenja strasti, da se na tej seji sklepa o zaupnici ali nezaupnici izvršnemu odboru«.

V istini sem jaz to izjavil ob koncu svojega predloga, kot svoje osebno mišljenje, ne pa kot predlog, kar sem izrecno poudaril. Člani opozicije so v popoldanski seji, po odmoru, moj predlog sami prestilizirali ter mu spredaj dodali kot moj predlog »da se smatra ostavka izvršnega odbora kot definitivna«. Jaz sem takoj na seji ugovarjal, da tega v mojem predlogu ni bilo. V izjavi opozicije po seji je to sicer izpuščeno, pač pa mi je podvaljeno gornje kot moj predlog, proti kateremu naj bi potem sam glasoval.

Že v zadnjem »Učiteljskem tovarišu« sem to demantiral v uvodnem članku, kjer je jasno pisano: »Tudi v sedanjem primeru ni bilo tako nujnih razlogov, da bi se morala uprava absolutno zrušiti na tako hiter, predčasen in nenormalen način. Iz gornjih pozitivnih razlogov se je večina našega zastopstva na seji glavnega odbora dne 19. okt. v Beogradu izrekla za zaupanje izvršni upravi, če bo prišlo do glasovanja. Istočasno je pa predsednik sekcije izjavil, da se mu glasovanje o zaupanju ali nezaupanju pod danimi okoliščinami sploh ne zdi oportuno, ker s tem spor ne bo rešen, če se hočejo ublažiti strasti v interesu saniranja prilik v Združenju in najti baza za sporazumno rešitve«.

Na predrestanku v Beogradu so se trije člani naše sekcije odločili za zaupnico, eden proti, kar sem na seji ponovno poudaril. Ker opozicija sedaj to izrablja, moram ponovno demantirati to vest kot nelojalno izigravanje mojega predloga s strani opozicije.

Enako moram demantirati vest opozicije, da sem jaz na lastne oči videl kompromitujoče dokumente proti centralni upravi, kar širi sedaj vardarska sekcija s posebnim cirkularjem na nelojalen način med svojimi člani.

Po popolnoma osebnih izpadih opozicije na centralnega predsednika slede sedaj osebni napadi na mojo osebo na podlagi trditev, ki ne odgovarjajo istini. Temu osebnemu, nelojalnemu boju ne bom sledil.

V Ljubljani, 31. okt. 1933,

Ivan Dimnik,

predsednik sekcije JUU za dravsko banovino.

Učiteljski pevski zbor JUU

—p Koncert našega zboru se vrši v Ljubljani 6. novembra v veliki unionski dvorani. Program je brezdvomno najpestrejši izmed vseh dosedanjih, odkar zbor obstoja. V nekaterih točkah sodelujejo tudi učiteljski (ce), vseh pevcev je okrog 130. Poleg teh nastopi tudi naš mojster g. Julij Betetto, kot pianista pa gg. dr. Danilo Švara in absolvent Muzičke akademije v Zagrebu.

Tov. (ice) iz Ljubljane ter one iz okolice vabimo, da se koncerta udeležijo ter priporočijo poset svojim znancem in prijateljem.

7. novembra ponovimo koncert v Zagrebu. Na ta koncert vabimo posebno tov. (ice) iz dol. Posavja. Tov. upravitelji so prejeli te dni plakat za ta koncert. Prosimo jih, da ga nalepijo na vidno mesto.

Šolski radio

—r VI. teden. V torek dne 7. novembra bo predaval g. Viktor Pirnat »Kako nastanejo naše šolske potrebe: svinčnik, pero in črnilo«. Spored: 1. S čim in na kaj so pisali v starih dobah. 2. Črnilo iz višnjeve brežljake. 3. Črnilo iz šiške. 4. Kemična črnila. 5. Postanek peresa. 6. Svinčnik: obdelovanje grafita in gline, obdelovanje lesa. 7. Barvniki. 8. Radirka. V petek dne 10. novembra bo pripovedovala gđ. Manica Komanova pravljice, uganke in šale za dobro voljo.

Stanovska organizacija JUU

Iz sekcije

—s Zaščita članstva. V zadnjem času je prejelo vodstvo sekcije mnogo zaščitnih pism, titočih se premetstev in upokojitev. Na podlagi poslanega materiala smo interverirali na merodajnih mestih s prošnjo, da se ti primeri v korist članstva in ugleda stanu uredijo. Delo je v teku. Prizadete bomo o stanju obvestili potem sreskih društev.

—s Kurivo za šolske upravitelje. Na tožbo tov. Kneza, šol. upravitelja iz Lesc, državne-

mu svetu, je isti razsodil, da se anulira rešenje ministrstva prosvete z dne 18. avgusta 1933. O. N. Br. 21387. Po zakonu o narodnih šolah morajo šolske občine dajati kurivo upraviteljem šol, ako stanujejo v šolskih zgradbah. V rubriki »Učiteljski pravnik« priobčimo razsodbo v celoti.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

—s Prijava brezposelnih učiteljskih abiturientov Z okrožnico štev. 559/33—34, z dne 23. sept. 1933, smo zaprosili vsa sreska učit. društva, da nam pošljejo v svrhu evidence in socialne statistike seznam vseh brezposelnih abiturientov na svojem teritoriju. Tem seznamom naj priključijo tudi potrebne podatke. Do danes je odgovorilo na to okrožnico le pet sreskih učit. društev. Vodstvo sekcije **nujno potrebuje** te podatke, zato ponovno naprošamo vse odbore sr. uč. dr., da jih čimprej pošljejo.

—s Obmejno in manjšinsko šolstvo. Kraljevski banski upravi in ministrstvu prosvete smo predložili obširni vlogi, tičeči se ureditve manjšinskega in obmejnega šolstva. — Prizadeta učit. društva prosimo, da pospešijo predložitev skic svojega okraja, ker so potrebne za širšo anketo narodnoobrambnih društev v Mariboru.

—s Dopisi za objavo v »Uč. tovarišu«. Prosimo, naj bodo poročila o društvenih zborovanjih v smislu sklepa banovinske skupščine kratka. Obsegajo naj le sklepe. Vsi dopisi za objavo v »Učit. tov.« morajo biti v uredništvu vsaj v torek popoldne, ako naj bodo objavljeni še isti teden.

—s Sklepi sreskih učit. društev. Prosimo, da pošiljajo sreska učit. društva vsak sklep zborovanja na posebnem listu, da olajšajo s tem evidenco.

—s Okrožnica sreskim učit. društvom. Pred kratkim je tolmačila deputacija sekcije na merodajnem mestu stališče organizacije glede učiteljske stalnosti, namestitve, premeštev in spremembe disciplinskega postopanja. Podrobnosti bomo sporočili vsem sreskim učit. društvom potom okrožnice.

—s Obrambni sklad in pravni konzulent. Sklepe glede prispevka za obrambni sklad in

pravnega konzulenta nam je poslalo doslej le 10 sr. učit. društev. Prosimo sr. uč. društva, da z odgovori na okrožnico štev. 552/33—34, z dne 21. sept. 1933., pohitijo.

—s Stanarina učiteljev narodnih šol, dodeljenih banskim upravam, sreskim načelstvom in meščanskim šolam je še vedno nerešeno vprašanje. V svrhu ugotovitve, kako je zadeva urejena v drugih banovinah in radi pokrenitve potrebnih korakov, se je obrnilo vodstvo sekcije do drugih sekcij v državi s prošnjo za sporočilo, kako je na njihovem področju urejeno vprašanje stanarine tem učiteljem.

KNJIGARNA

UČITELJSKE TISKARNE

Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

Iz društev:

— JUU SRESKO DRUŠTVO V RADOVLJICI bo zborovalo dne 11. novembra po prihodu dopoldanskih vlakov v poslopju osnovne šole na Jesenicah. Udeležba obvezna. Odbor.

— JUU SRESKO DRUŠTVO ČRNO-MELJ-METLIKA bo zborovalo 11. nov. 1933, v Gradacu po prihodu vlakov:

Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo in dopisi. 2. Poročilo o banovinski in glavni skupščini. 3. Sestava delovnega programa za tekoče šolsko leto. 4. Stanovske zadeve — račun in proračun. 5. Slučajnosti. Udeležite se polnoštevilno in poravnajte članarino!

Matko Ljubič, s. r. Ela Čampa, s. r. t. č. predsednik. t. č. tajnica.

— JUU SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO V LITJI. Zborovanje bo 11. novembra ob 9. uri dopoldne v novi osnovni šoli v Zgornji Šiški pri Ljubljani. Udeleženci se naj odpeljejo s tramvajem izpred kavarne Evropa do remize. Od tam je nekaj minut peš do šole. Dnevni red zborovanja: Predavanje tov. Samca z Muljave o računstvu v osnovni šoli. Situacijsko poročilo tov. predsednika, poročilo o skupščini in kongresu, zatem občni zbor, slučajnosti in nato ogled nove šole, ki jo bo razkazal tov. Pleničar Jože. Isti dan bo imel g. nadzornik Bezeljak sestanek s šol. upravitelji, čas in kraj se bo določil na zborovanju. Prosimo vse tovariše(ice), da zberejo imena naših tovarišev abiturientov, ki še nimajo službe. Na zadnji seji je bil dolo-

čen za tozadevnega referenta tovariš **Weber Lojze** z Žalne. Dostavite sezname abiturientov.

— JUU SRESKO DRUŠTVO M. SOBOTA zboruje dne 11. novembra 1933 v sokolskem domu v Murski Soboti. Začetek ob 9. uri. Dnevni red: čitanje zapisnika zadnjega zborovanja, došli dopisi, krožek za šol. vrtnarstvo (ref. tov. nadzornik), skupen razgovor o programu učiteljevega dela na vasi, slučajnosti. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR DES. BREG zboruje dne 11. novembra 1933. ob 10. uri v mali dvorani Narodnega doma v Mariboru. Dnevni red: 1. Letošnji počitniški tečaji: Vranc. 2. Iz šolske prakse: Petrovič. 3. Došli dopisi. 4. Razgovor o položaju v organizaciji, združenih občinah in krajevnih šol. odborih. 5. Slučajnosti.

— JUU SRESKO DRUŠTVO V LAŠKEM bo zborovalo v Laškem v soboto 4. novembra

Učiteljska knjigarna podružnica

Maribor — Tyrševa ulica štev. 44

1933. ob 10. uri zjutraj s sledečim dnevnim redom:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o banovinski in glavni skupščini. 4. Slučajnosti.

Po zborovanje se bo vršila sreska uradna konferenca.

Dušan Lunder, tajnik. Pleskovič Rud. pred.

— SLOVENJEBISTRISKO UČITELJSKO DRUŠTVO ima svoje zborovanje in občni zbor v soboto dne 11. novembra v Slov. Bistrici ob 10. dopoldne na deški šoli. Pred zborovanjem se vrši skupna hospitacija v I. razredu pri tov. Metliki. Polnoštevilna udeležba — stanovska dolžnost.

Novosti na knjižnem trgu

—k Zbori. IX. letnik, št. 5. Ureja Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Vsebinska glasbenega dela: Z. Prelovec: »Nad mojim grobom bodo rože vzevale«, (moški zbor); Z. Prelovec: »Očka moj je delavec« (mladinski zbor); M. Tajčević: »Vse se le popevke (IV. V.) mešan zbor.

Vsebinska književnega dela: M. Kunčič: »Tožba« (pesem); Pet minut pred zborom;

Matej Hubad (povodom 40 letnega kulturnega dela.) Opera. Koncerti. Iz naših organizacij in društev. Novosti. Iz uredništva in upravnistva.

Vsa pevska društva, vse pevske zборе, vse naše pevce in pevke vljudo vabimo, da se naroče na »Zbor«, službeno glasilo Hubadove župe in Ipavčeve župe JPS. Letna naročnina le 50 Din. Št. poštno-čekovnega računa 12134. Podpirajte svoj pevski list!

—k Nova izdaja samospesov! Založilo jo je pevsko društvo Ljubljanski Zvon v Ljubljani. Vanjo so prispevali 15 pesmi za visoki, srednji in nizki glas skladatelji: E. Adamič, M. Bravničar, J. Pavšič, St. Premrl, Z. Prelovec, H. Svetel, M. Tome in V. Vodopivec. Tudi na zunaj lična zbirka je napredaj v vseh knjigarnah, naroča se pa lahko tudi na naslov »Pevsko društvo ljubljanski Zvon« v Ljubljani.

Listnica uredništva

Nekrolog Antona Farčnika in poročilo o tečaju brezposelnih učiteljskih abiturientov priobčimo v prihodnji številki.

Oddelek za učila

Ljubljana
Maribor

NA DELO ZANAŠE DOMOVE!
VSA NAROČILA POTOM UGP.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplovere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

Oglejte si zbirko učil

(aparator in stenskih slik)

katere je prejela

podružnica

Učiteljske knjigarne v Mariboru

UGODNOST!

Damske galoše Din 70
Moške galoše Din 75
Damski snežni čevlji Din 100
Moški snežni čevlji Din 110

ANTON KRISPER, LJUBLJANA
MESTNI TRG 26 ♦ STRITARJEVA ULICA 3

Avgust Agnola
LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA 10.
Telefon 2478.

Zaloga stekla, porcelana, kamenine, zrcal in šip. Kompletna oprema za restavracije, hotele, gostilne, kavarne in bare ter za splošno gospodinjstvo. **Luksuzni predmeti.**

Naročajte pri tvrdkah, ki inserirajo v našem glasilu!

Priporoča se

cenjenemu učiteljstvu, restavracija

»Pri Šestici«

DOBRA KNJIGA JE ZLATA VREDNA!

Slovenske nemške
srbohrvaške francoske
češke angleške

in druge

knjige

šolske

znanstvene muzikalije
leposlovne revije

**KNJIGARNA
UČITELJSKE
TISKARNE**

LJUBLJANA
FRANČIŠKANSKA 6

MARIBOR
TYRŠEVA ULICA 44

Za dame

elegantne damske plašče in kostume, od cenejšega do finega, izgotavljamo po meri

Za gospode

vsakovrstne obleke in površne suknje po meri, že od nizkih cen navzgor

Za dame in gospode

vsa sportna oblačila kakor: trenčkoti, dežni plašči, pumparice, vsakovrstne specialne jopiče za sport, ter vsa smučarska oblačila

Za deco

plaščki

K. PUČNIK

Šelenburgova ulica štev. 1 nasproti kavarne »Zvezda«

Za cenjeno učiteljstvo znatno nižje cene in ugodnosti odplačevanja!

Šolske knjige

za vse kategorije šol in po najnovejših izdajah

Šolske zvezke

vsakovrstne, za šolske in domače vaje

Šolske potrebščine

za vse mogoče šolske zahteve Vam nudi vedno

KNJIGARNA UČITELJSKE TISKARNE

LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA 6 — MARIBOR, TYRŠEVA ULICA 44

LABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA ŠT. 5

Nudimo veliko izbiro angleškega in češkega blaga za gospode in dame. — Krasna izbira v zastorih, posteljne preproge, pregrinjala in odeje. Pliš vzorčast in gladek za divane. — Velike preproge v plišu in linolej. — Belo blago za rjuhe in perilo v poljubnih širjavah. — Žima, perje, puh, kapok od najcenejše do najboljše vrste. **Postrežba točna in solidna.**